

Công chúa Thụ La - bà chúa dệt

--- không rõ tác giả ---

Dưới triều Lý Huệ Tông (đầu thế kỷ XIII) kinh thành Thăng Long đã sầm uất đô hội. Các phố phường mở ra, nghề nghiệp thủ công cũng phát triển nhanh, nức tiếng trong cả nước. Nhiều người ở các châu quận xa đều về Thăng Long, học nghề hoặc mở phố xá buôn bán. Ông Nguyễn Diệu là một trong những người ấy.

Ông vốn là người Ái Châu (Thanh Hoá) lấy vợ họ Mai. Hai vợ chồng đưa nhau ra Thăng Long mở một xưởng dệt vải. Trên quê hương mới này, ông bà sinh được một cô gái đặt tên là Nguyễn Thị La. Đặt tên con như thế, ông Diệu nghĩ đến tên cổ của kinh đô Thăng Long là thành Đại La, phần khác là còn có lựa là rất hợp với nghề nghiệp của ông. Nàng La lớn lên, có tài có sắc, lại cũng được theo bút nghiên đọc được sách vở thông hiểu chữ nghĩa. Điều đặc biệt hơn cả, là noi theo nghề của cha mẹ, nàng La rất khéo tay. Vải nàng dệt vừa bền vừa đẹp. Nàng lại biết sắp xếp những thao tác rất gọn gàng hợp lý, thành ra mau công được việc, ai cũng phải phục tài.

Trong số những người đến làm công, học việc với ông Diệu, có một chàng thanh niên tên là Trần Thường vốn quê ở Hải Dương. Cha mẹ mất sớm, anh Thường có được học hành nhưng không thể đeo đuổi sách đèn, phải ra làm thợ. Anh cũng là một tay thợ lành nghề. Anh thường thi tài với nàng La. Làm việc gần nhau, quen hơi bén tiếng, hai người yêu nhau và ông bà Diệu cũng vui lòng nhận Trần Thường làm con rể.

Có cơ sở vững vàng, chu đáo rồi, Trần Thường nghe lời khuyên của vợ, quay ra ôn tập sách vở để đi thi. Anh thi đỗ được bổ làm quan, coi sóc về việc hộ. Anh xin nhà vua cho lập một phường thủ công ở ven hồ Tây, lúc ấy gọi là hồ Dâm Đàm. Nàng La làm nhà ở kế đó, và nhận việc dạy nghề dệt cho dân chúng. Cách truyền nghề của nàng cũng rất công hiệu, người học việc rất hoan nghênh. Tiếng đồn lan rộng, nhà vua nhiều lần mời nàng vào cung, dạy cho công chúa và các cung nữ. Các tiểu như nhà quan cũng đua nhau mời nàng.

Trong lúc đó thì Trần Thường được thăng chức vào làm Đốc Lĩnh. Một lần cùng quân sĩ đi thuyền trên sông gặp bão thuyền đắm, ông bị sóng cuốn đi mất tích. Nàng La nghe tin, đau buồn mà chết theo chồng. Vua rất thương xót cho dựng miếu thờ và truy tặng là Thụ La công chúa. Dân chúng bao đời nay vẫn gọi bà là chúa dệt.